

Світлана ЖУКЕВИЧ

*кандидат економічних наук, доцент, Західноукраїнський національний університет,
Тернопіль, Україна, sveta_zyke@ukr.net
ORCID ID: 0000-0002-6088-6232*

Наталя КАРПИШИН

*кандидат економічних наук, доцент, Західноукраїнський національний університет,
Тернопіль, Україна, nkarpyshyn@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-5264-1200*

Олександр ШЕГЕРА

*директор комунального некомерційного підприємства “Міська лікарня № 2”
Рівненської міської ради, Рівне, Україна, shegera-doc@ukr.net*

АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ЗАКЛАДІВ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Вступ. Важливим елементом реалізації концепції сталого розвитку в Україні та Концепції розвитку системи фінансового забезпечення у сфері охорони здоров'я є модернізація фінансового механізму медичних закладів, розробки нових моделей фінансової діяльності в контексті забезпечення їхньої стабільності та стійкості.

Метою – дослідити основні теоретико-методологічні підходи до аналізу фінансової стійкості закладів охорони здоров'я в умовах сталого розвитку.

Методи. Поставленої мети досягнуто з використанням загальнонаукових, спеціальних та емпіричних методів пізнання процесів і явищ. Зокрема, методи аналізу й синтезу, порівняння, узагальнення використані для дослідження сталого розвитку суспільства і підприємства, фінансової стійкості закладів охорони здоров'я; наукової абстракції, структурно-логічний та табличний методи, структурно-динамічний та коефіцієнтний аналіз – для визначення й аналізу фінансової стійкості медичних установ.

Результати. Досліджено теоретичні основи та методичні підходи аналізу фінансової стійкості. Адаптовано методику до сучасних закладів охорони здоров'я, які набули рис підприємницького характеру, здійснено аналіз медичного закладу і розраховано показники для визначення рівня фінансового стану.

Висновки. Фінансова стійкість комунальних некомерційних установ – це стан фінансових ресурсів та управління ними, яке забезпечує рівновагу активів і пасивів у мінливому зовнішньому і внутрішньому середовищі та забезпечує постійну платоспроможність та інвестиційну привабливість в межах допустимого рівня ризику. Аналіз фінансової стійкості закладів охорони здоров'я дає змогу оцінити їхню готовність до погашення своїх боргів, фінансову незалежність, тенденції зміни рівня цієї незалежності, раціональність управління державними та самостійно залученими коштами.

Алгоритм визначення фінансової стійкості охоплює використання балансової моделі фінансової рівноваги, трикомпонентного показника, визначення оптимальних ступенів охоплення джерел фінансового забезпечення закладів охорони здоров'я (ЗОЗ) та розрахунків абсолютних і відносних показників.

Ключові слова: аналіз, оцінка, фінансова стійкість, управління, сталий розвиток, заклади охорони здоров'я.

Табл.: 6, форм.: 7, бібл.: 20.

Svitlana ZHUKEVYCH

Ph. D. (Economics), Assoc. Prof., West Ukrainian National University,

sveta_zyke@ukr.net

ORCID ID: 0000-0002-6088-6232

Natalia KARPYSHYN

Ph. D. (Economics), Assoc. Prof., West Ukrainian National University, Ternopil, Ukraine,

nkarpyshyn@gmail.com

ORCID ID: 0000-0002-5264-1200

Oleksandr SHEGERA

director of a communal non-profit enterprise "City hospital N 2" of Rivne of the City Council, Rivne, Ukraine, shegera-doc@ukr.net

ANALYSIS OF THE FINANCIAL SUSTAINABLE OF HEALTHCARE INSTITUTIONS IN THE SUSTAINABLE DEVELOPMENT CONDITIONS

Introduction. An important element of the implementation of the concept of sustainable development in Ukraine and the concept of the development of the system of financial support in the field of health care is the modernization of the financial mechanism of medical institutions, the development of new models of financial activity in the context of ensuring their stability and sustainability.

The purpose of the article is to study the main theoretical and methodological approaches to the analysis of the financial stability of health care institutions in the context of sustainable development.

Methods. The set goal was achieved using general scientific, special and empirical methods of learning processes and phenomena. In particular, the methods of analysis and synthesis, comparison, and generalization are used to understand the sustainable development of society and the enterprise, the financial stability of health care institutions; scientific abstraction, structural-logical and tabular methods, structural-dynamic and coefficient analysis - to determine and analyze the financial stability of medical institutions.

Results. The theoretical foundations and methodical approaches of the analysis of financial stability have been studied. The methodology was adapted to modern health care institutions that have acquired features of an entrepreneurial nature, an analysis of the medical institution was carried out, and indicators were calculated to determine the level of financial status.

Conclusions. Therefore, the financial stability of communal non-profit institutions is the state of financial resources and their management, which ensures the balance of assets and liabilities in a changing external and internal environment and ensures constant solvency and investment attractiveness within the limits of an acceptable level of risk. Analysis of the financial stability of health care

institutions allows us to assess their readiness to repay their debts, financial independence, trends in the level of this independence, the rationality of managing state and self-raised funds.

The algorithm for determining financial stability includes the use of a balance sheet model of financial equilibrium, a three-component indicator, determination of the optimal degrees of coverage of sources of financial support for health care, and calculation of absolute and relative indicators.

Keywords: *analysis, assessment, financial sustainability, management, sustainable development, health care facilities.*

JEL Classification: M40, M48, I18, Q01.

Постановка проблеми. Імплементация концепції сталого розвитку передбачає стратегію управління держави та суб'єктів господарювання, яка дала б змогу підвищити фінансово-економічну ефективність з урахуванням природо- та ресурсозбереження, що є вкрай необхідним для сучасного підприємства, щоб залишатися конкурентоспроможним в ринковій економіці.

Важливим елементом реалізації концепції сталого розвитку в Україні та Концепції розвитку системи фінансового забезпечення у сфері охорони здоров'я є модернізація фінансового механізму, основна мета якої – підвищення ефективності використання фінансових ресурсів на різних рівнях господарювання й оптимізація управління бюджетними коштами. Водночас надзвичайно актуальним питанням є вироблення такого фінансового механізму держави, суб'єктів господарювання, який стимулюватиме формування сприятливих умов для забезпечення потреб теперішніх і майбутніх поколінь.

Для цього велике значення має удосконалення управління підприємством в контексті забезпечення його стійкості на засадах триєдиної концепції стійкого розвитку – гармонійне поєднання екологічної, соціальної та економічної складових. Сталий розвиток, з-поміж багатьох проблем, передбачає схильність екосистем до саморегулювання і самовідновлення, безпечно для жит-

тя навколишнє природне середовище, що відображається на житті і здоров'ї людей.

Система охорони здоров'я країни перебуває в умовах трансформаційних змін. Будучи багаторівневою й розгалуженою структурою, система, перетворюючись, формує складні підходи щодо визначення нових форм механізмів управління на всіх рівнях з урахуванням впливів мезо-, макро- і мікрочинників.

Важливою особливістю сфери охорони здоров'я є автономія закладів охорони здоров'я у трьох основних сферах: фінансове управління, делегування управлінських повноважень і планування розвитку послуг. Господарська автономія закладів охорони здоров'я, згідно з Концепцією розвитку системи фінансового забезпечення у сфері охорони здоров'я, передбачає, що "державні або комунальні некомерційні підприємства зможуть провадити основну діяльність з надання громадянам гарантованої державою безоплатної медичної допомоги за державні кошти, підприємницьку діяльність залежно від попиту на медичну допомогу (відповідно до законодавства)" [1].

В умовах надання більшої самостійності керівникам медичних закладів в управлінні фінансовими коштами, створення конкурентного середовища у системі охорони здоров'я з паралельним сприянням розвитку добровільного медичного страхування, велике значення має досягнення фінансової стійкості медичних закладів.

Відтак, реформування управлінських та економічних засад вітчизняної системи охорони здоров'я є беззаперечним, а управлінський та організаційно-економічний механізм медичних закладів потребує зміни та адаптації до сучасних запитів суспільства.

Медичні заклади, набуваючи ознак підприємницьких структур, потребують системних змін, якісно нових підходів, альтернативних шляхів реформування організаційно-економічного механізму медичної сфери, розробки нових моделей фінансової діяльності в контексті забезпечення стабільності та стійкості установи охорони здоров'я. Зазначене вище обґрунтовує необхідність висвітлення й дослідження питань фінансової стабільності медичних закладів в умовах ринкової конкуренції та сталого розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Нова парадигма розвитку суспільства, що отримала назву “сталий розвиток” (sustainable development), передбачає пошук шляхів подолання загроз довкіллю та здоров'ю людини. Сталий розвиток визначається як “форма взаємодії суспільства і природи, за якої забезпечується виживання людства та збереження навколишнього середовища, нинішні покоління забезпечують свої життєві потреби, не позбавляючи майбутні покоління можливості також задовольняти власні потреби” [2]; “такий розвиток країн і регіонів, коли економічне зростання, матеріальне виробництво і споживання, а також інші види діяльності суспільства відбуваються в межах, що визначаються здатністю екосистем відновлюватися, поглинати забруднення і підтримувати життєдіяльність теперішніх та майбутніх поколінь” [3].

Б. Вальд стверджує, що “сталий розвиток — це спосіб організації діяльності суспільства, за якої воно зможе існувати в

довгостроковій перспективі. Він має на меті досягнення соціальної та економічної справедливості, збереження навколишнього середовища та відновлення використаних природних ресурсів” [4].

На саміті ООН були розроблені 17 цілей сталого розвитку, які визначають загальну ідею життя 200 країн світу до 2030 р. та викладені в документі “Перетворення нашого світу: Порядок денний у сфері сталого розвитку на період до 2030 року” [5]. Основними ознаками сталого розвитку є дотримання умов якісного зростання і динамічного розвитку при переході від екстенсивного характеру розвитку до інтенсивного; врахування соціально-економічних аспектів виробничої та іншої господарської діяльності, незалежно від рівнів їх провадження (глобальний, національний, регіональний, індивідуальний), а також те, що концепція людини як біоособистості передбачає розумну поведінку та зростання екологічної свідомості.

Проблемами організації й фінансування системи закладів охорони здоров'я, їх вдосконаленням в Україні та за кордоном займалися В. Горин [6], В. Москаленко, Т. Камінська, В. Загорський, З. Лободіна [7], Н. Прус [8], Л. Лессард, С. Коллінс та інші. Так, В. Загорський, З. Лободіна, Г. Лопушняк розглядають теоретичні засади і практику формування та використання фінансових ресурсів закладів охорони здоров'я із виокремленням пріоритетності напрямків їх реформування. Незважаючи на ґрунтовність монографії, у дослідженні не враховуються особливості господарювання закладів охорони здоров'я в умовах їх фінансової й управлінської автономії та виживання в ринковій, конкурентній системі.

Аналізуючи структуру надходжень до закладів охорони здоров'я за джерелами фінансування, Н. Прус зроблено висновок, що “фінансове забезпечення закладів охо-

рони здоров'я в Україні має високий ступінь залежності від приватних джерел фінансування" [8, с. 27].

Вказуючи на важливість інноваційного розвитку медичних закладів територіальних громад, дослідники С. Коваль, В. Русін визначають потенційні джерела їх фінансування [9, с. 108–116].

Питання функціонування й реформування галузі охорони здоров'я в контексті євроінтеграційних процесів та складової фінансового механізму сталого розвитку України розглядають науковці О. Кириленко, О. Тулай [10; 11].

Реалізація Концепції сталого розвитку тісно пов'язана з відповідним її забезпеченням на різних рівнях управління: суб'єкт господарювання (підприємство) – регіон – держава. Відтак стійке функціонування окремих суб'єктів господарювання є основою сталого розвитку суспільства.

Як дефініція економічної науки, стійкість підприємств розглядається науковцями, аналітиками, менеджерами. Сутність стійкого функціонування підприємства стала предметом дослідження таких вчених, як: О. Ареф'єва [12], Н. Дойсан-Коровьонкова [13], Л. Мельник [14] та ін.

На думку Л. Мельник, "стійкий розвиток передбачає можливість системи взаємопов'язаних елементів підприємства забезпечити життєздатність та зростання економічної ефективності, враховуючи вплив різних чинників навколишнього середовища" [14].

Н. Дойсан-Коровьонкова стверджує, що "сталий розвиток – це система взаємоузгоджених управлінських, економічних, соціальних, природоохоронних заходів, спрямованих на формування самоудосконалюючої (за рахунок внутрішнього потенціалу) системи суспільних відносин на засадах довіри, партнерства, солідарності, етичних цінностей, безпечного навколиш-

нього середовища, сталості економічного розвитку. А забезпечення сталого розвитку національної економіки, сфер економічної діяльності та конкретних підприємств можливе на основі антикризового менеджменту" [13, с. 48].

Вважаємо, що "сталий розвиток підприємства – це поступова зміна або ж підтримання на належному рівні всіх показників стійкості підприємства, здатного протистояти негативним чинникам зовнішнього середовища, використовуючи внутрішній потенціал, зберігаючи при цьому цільність і основні властивості. Тобто, можна стверджувати, що стійкий розвиток підприємства забезпечується на основі врахування впливу зовнішнього середовища і вдосконалення стратегічного управління всередині підприємства з метою підвищення ефективності його діяльності і безперервного розвитку" [15, с. 78].

Стійкість функціонування підприємств визначається його фінансовою стійкістю, яка є індикатором визначення фінансового стану економічного агента і, відповідно, предметом дослідження вітчизняних та зарубіжних науковців-аналітиків: Ю. Цал-Цалка, О. Базилінської, В. Коваленка, О. Павловської. Фінансову стійкість закладів охорони здоров'я розглядають К. Черненко, Г. Семененко, О. Луконін [16]. Однак дослідження потребують комплексності та врахування сучасних умов господарювання до вироблення методики аналізу фінансової стійкості закладів охорони здоров'я.

Проблема полягає в тому, що заклади охорони здоров'я, набуваючи ознак підприємницьких структур, вимагають врахування в управлінській діяльності таких атрибутів ринкової системи, як: визначення фінансового стану та його визначальних складових, таких як фінансова стійкість. Це обґрунтовує актуальність та необхідність дослідження питань фінансової стійкості

медичних закладів за трансформаційних умов реформування охорони здоров'я та забезпечення сталого розвитку.

Метою статті є дослідження основних теоретико-методологічних підходів до аналізу фінансової стійкості закладів охорони здоров'я в умовах сталого розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Прийняття Концепції сталого розвитку на різних рівнях господарювання зумовлює зміну парадигми традиційної економічної системи та запровадження нових управлінських підходів з узгодженням інтересів соціальної, економічної й екологічної сфери. Стабільність функціонування суб'єктів господарювання визначається стійким його розвитком із використанням дієвих механізмів управління.

Реформування системи охорони здоров'я передбачає надання їхнім закладам статусу комунальних підприємств, зміна якого здійснювалася згідно з методичними рекомендаціями з питань перетворення бюджетних установ у комунальні некомерційні підприємства [17].

Результатом цього є надання самостійності у прийнятті рішень щодо поточного управління, кадрової політики, укладення договорів і встановлення рівня заробітної плати без прив'язки до тарифної сітки. А також можливість визначати свою структуру відповідно до управлінського досвіду й завдань, раціонально використовувати ресурси, фінанси. Важливим є те, що надається можливість самостійно складати фінансовий план, а не діяти на основі затвердженого вищим розпорядником (МОЗ) кошторису. Медичні заклади отримують трирівневе фінансування: через договори з Національною службою здоров'я України, фінансування з відповідного місцевого бюджету, а також фінансування від фізичних осіб чи приватних юридичних осіб.

На фінансову стійкість визначальний вплив має фінансове забезпечення медичної установи, механізм якого діє на ринкових засадах "гроші ідуть за пацієнтом" і регламентований розпорядженням КМУ "Про схвалення Концепції реформи фінансування системи охорони здоров'я" [1]. Модель фінансування охорони здоров'я охоплює: пакет медичної допомоги, гарантований державою; функціонування єдиного національного замовника медичних послуг; незалежність надавачів медичної допомоги.

Трансформаційні умови реформ, в яких нині працюють заклади охорони здоров'я (далі – ЗОЗ), ставлять нові вимоги до управлінської системи. Йдеться про керівників нової генерації, які мають бути не тільки висококваліфікованими лікарями, а й менеджерами-аналітиками з глибоким пізнанням економічних, ринкових законів функціонування суб'єктів господарювання, стратегіями, що будуть спроможні забезпечити фінансову стабільність ЗОЗ, яка є основою позитивного фінансового стану та конкурентоспроможності в ринковому просторі.

Однією з функціональних складових управлінської діяльності ЗОЗ є аналітична, яка слугує інформаційною базою для прийняття управлінських рішень щодо подальшого розвитку тих чи інших видів медичних послуг, дає змогу обирати пріоритети в роботі закладу та віднаходити внутрішні резерви для підвищення ефективності його діяльності. Використовуючи доступну звітно-облікову інформацію та сучасні методи аналізу, керівники ЗОЗ оцінюють фінансово-господарський стан закладів, визначають подальші перспективи їхнього розвитку.

Метою аналізу фінансово-господарської діяльності ЗОЗ є визначення їхнього фінансового стану і результатів діяльності за звітний період та прогнозування рівня фінансової стійкості (далі – ФС) в майбутньому. Фінансова стійкість комунальних

некомерційних установ – це такий стан фінансових ресурсів суб'єкта господарювання, раціональне управління якими забезпечує рівновагу активів і пасивів у мінливому зовнішньому і внутрішньому середовищі, платоспроможність та інвестиційну привабливість в межах допустимого рівня ризику. Відповідно, аналіз фінансової стійкості ЗОЗ дає можливість діагностувати наявні та потенційні джерела фінансування, обґрунтувати залучення нових, самостійно залучених коштів шляхом фандрайзингу.

В нечисленних наукових джерелах, предметом вивчення яких є досліджувана нами проблема, фінансова стійкість отожднюється із фінансовим забезпеченням ЗОЗ. Однак варто зазначити, що аналіз ФС має враховувати не тільки і не стільки особливості фінансового забезпечення лікарських закладів, а й ендогенні та екзогенні чинники, що визначають та впливають на діяльність ЗОЗ в умовах сталого розвитку та ринкової конкуренції.

Відтак, в аналітичній практиці ЗОЗ, які набули рис підприємницького характеру, існує необхідність у використанні системних методів та моделей фінансового аналізу – структурно-динамічного, коефіцієнтного, фінансово-управлінського.

Щодо методики та практики оцінки фінансової стійкості зазначимо, що існуючі нині є доволі трудомісткими, відмінними у різних дослідженнях, важкими для менеджів-початківців внаслідок використання великої кількості показників, які є зведенням відокремлених характеристик, що часто не пов'язуються між собою та ускладнюють процес визначення фінансового стану ЗОЗ. Ще одним недоліком є недостатньо повне врахування чинників, які визначають стійкість суб'єктів, а також не врахування у методиці визначення й аналізу ФС особливостей комунальних некомерційних підприємств, діяльність яких носить непідприємницький

(отримання коштів з державного бюджету та/або місцевих бюджетів) та підприємницький (надання платних послуг, господарсько-виробнича діяльність) характер.

Своєю чергою, аналіз ФС передбачає розрахунок фінансових коефіцієнтів, методика яких висвітлена у дослідників фінансового аналізу. Інформаційною базою для аналізу ФС є дані бухгалтерського обліку, економічного, планового відділів. А саме: дані фінансового плану, кошторису, фінансової бухгалтерської звітності.

Методика аналізу ФС суб'єктів господарювання охоплює дві складові:

- оцінка рівня ФС, що передбачає розрахунок відносних та абсолютних показників і порівняння активів та джерел їх фінансування;
- аналіз запасу ФС, передбачає визначення зони безпеки, фінансового та операційного левериджу, критичного обсягу реалізації.

Аналіз фінансової стійкості закладів охорони здоров'я на певну дату дає змогу "оцінити їхню готовність до погашення своїх боргів, фінансову незалежність, тенденції зміни рівня цієї незалежності, відповідність стану активів і пасивів основним завданням їх господарської діяльності, встановити, наскільки раціонально керівники закладів управляли державними та самостійно залученими коштами у минулих періодах" [15, с. 78].

Таким чином, очевидно, що аналіз кількісної характеристики фінансової стійкості ЗОЗ має велике значення в нестабільних, конкурентних умовах ринкової економіки, оскільки її низький рівень може призвести до неплатоспроможності або ж до банкрутства.

Одночасно стійкість підприємства визначається ефективністю використання фінансових ресурсів, дотриманням фінансової, кредитної та розрахункової дисципліни, тобто платоспроможністю та наявністю власних оборотних засобів, яких має бути не менше

як 50% фінансових ресурсів, необхідних для здійснення господарської діяльності.

Однак для закладів охорони здоров'я відсутні чіткі критерії, як й алгоритм аналізу фінансової стійкості ЗОЗ. Тому, на основі теоретичного дослідження сутності та наявних методик визначення фінансової стійкості суб'єктів господарювання, для ЗОЗ доцільно:

- визначити тип фінансової стійкості ЗОЗ відповідно до рівня фінансового забезпечення із врахуванням різних джерел (метод узагальнюючих (абсолютних) показників);
- здійснити аналіз фінансової стійкості ЗОЗ з використанням часткових (відносних) показників – спроможність погашати свої термінові зобов'язання наявними мобільними активами, визначити частку бюджетного та іншого виду фінансування у сукупних джерелах фінансового забезпечення;
- проаналізувати співвідношення між коштами загального і спеціального фондів ЗОЗ;
- визначити рівень фінансової стійкості ЗОЗ.

Системність дослідження передбачає врахування всіх чинників, що впливають на фінансову стійкість, до яких відносять: чинники зовнішнього середовища (кон'юнктура ринку, інфляція, нормативно-правове забезпечення, система фінансування, оплата за надання медичної послуги, рівень тарифів, система оподаткування); чинники внутрішнього стану (ресурсний потенціал, система управління підприємства) (рис. 1).

Розрахунок типу фінансової стійкості, як критерію ефективності фінансово-господарської діяльності ЗОЗ, здійснимо на основі балансової моделі фінансової рівноваги, яка має вигляд [16; 18–20]:

$$Na + Oa + Dz + B = Kk + Dz + Kz + Pz + D$$

$$Na + Oa + Dr + V = Kv + Zd + Zk + Hp + W \quad (1)$$

де *Na HA* – необоротні активи;

Oa OA – нефінансові оборотні активи (запаси);

Dr ДЗ – поточна дебіторська заборгованість, грошові кошти;

B – витрати (видатки);

BK – власний капітал;

ДЗ – довгострокові зобов'язання;

КЗ – короткострокові зобов'язання;

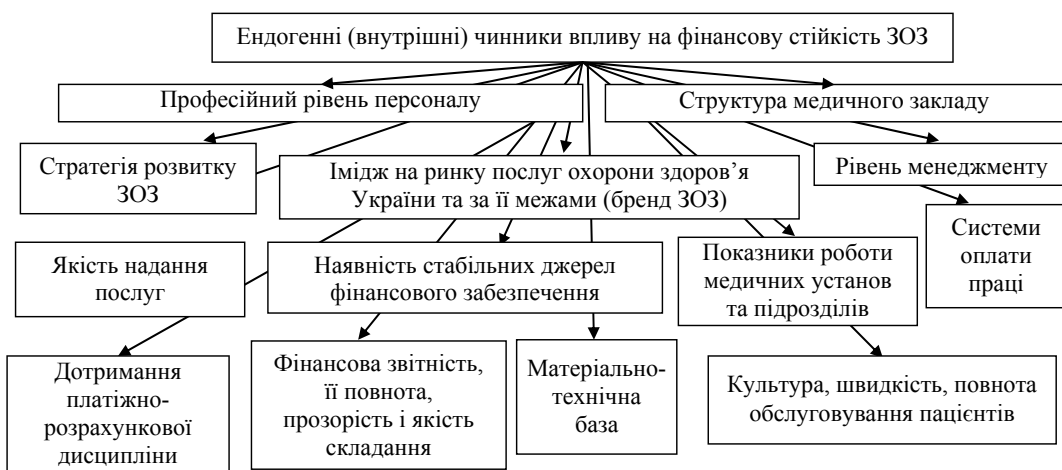

Рис. 1. Ендогенні (внутрішні) фактори впливу на фінансову стійкість ЗОЗ*

* Побудовано авторами.

ПЗ – поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями, короткострокові векселі видані, кредиторська заборгованість, розрахунки;

Д – доходи.

Складові балансової моделі подані в табл. 1.

Для визначення типу фінансової стійкості розраховуємо найоптимальніші джерела фінансового забезпечення медичної установи. Цю методику доволі часто використовують для дослідження фінансової стійкості підприємств, однак вона адаптована і для закладів охорони здоров'я (табл. 2).

Для визначення типу фінансової стійкості ЗОЗ використаємо запропонований дослідниками трикомпонентний показник [19]:

$$\bar{S} = \{S_1(\pm E\epsilon), S_2(\pm E\mu), S_3(\pm E\sigma)\}, \quad (2)$$

де функція, яку розраховуємо як:

$$S(X) = \begin{cases} 1, & \text{якщо } X \geq 0 \\ 0, & \text{якщо } X < 0 \end{cases} \quad (3)$$

У результаті розрахунку й порівняння показників вирізняють такі типи фінансової стійкості ЗОЗ:

1. Абсолютна стійкість:

$$\begin{cases} \pm E\epsilon \geq 0 \\ \pm E\mu \geq 0, \bar{S} = (1,1,1). \\ \pm E\sigma \geq 0 \end{cases} \quad (4)$$

Такий стан рідкісний і навіть неідеальний, оскільки у фінансово-господарську діяльність не залучають зовнішні джерела коштів.

2. Нормальна стійкість:

$$\begin{cases} \pm E\epsilon < 0 \\ \pm E\mu \geq 0, \bar{S} = (0,1,1). \\ \pm E\sigma \geq 0 \end{cases} \quad (5)$$

Така ситуація є найбажанішою, оскільки суб'єкти господарювання залучають довгострокові позикові кошти.

3. Нестійкий фінансовий стан:

$$\begin{cases} \pm E\epsilon < 0 \\ \pm E\mu < 0, \bar{S} = (0,0,1). \\ \pm E\sigma \geq 0 \end{cases} \quad (6)$$

Таблиця 1

Показники балансової моделі фінансової рівноваги*

№ з/п	Позначення	Зміст показника	Форма, рядки звітності
1	НА	Необоротні активи (залишкова вартість нематеріальних активів, основних засобів, інших необоротних матеріальних активів, незавершене капітальне будівництво)	Ф. №1-дс (р.1000 + р. 1010 + р. 1020) Або Ф. №1-м
2	ОА	Нефінансові оборотні активи (матеріали і продукти харчування, малоцінні та швидкозношувані предмети, інші запаси)	Ф. №1-дс (р.1050 + р.1060 + р.1090) Або Ф. №1-м
3	ДЗ	Дебіторська заборгованість (розрахунки за операціями з внутрішньовідомчої передачі запасів, розрахунки за окремими програмами, одержані короткострокові векселі, інші кошти, грошові кошти в дорозі, рахунки в банках, рахунки в банках, каса)	Ф. №1-дс (р.1120 + р. 1125 + р. 1130 + р. 1135 + р. 1140 + р. 1145 + р.1150 + р. 1160 + р.1170 + р. 1175) Або Ф. №1-м
4	В	Витрати (видатки)	Ф. №2-дс (р.2210 + р.2380)
5	ВК	Власний капітал	Ф. №1-дс (р. 1400 + р.1410 + р.1430 + 1440) Або Ф. №1-м
6	ДЗ	Довгострокові зобов'язання	Ф. №1 (р.1500+р.1510+ р.1520) Або Ф. №1-м
7	КЗ	Короткострокові позики	Ф. №1 (р. 1550) Або Ф. №1-м
8	ПЗ	Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями, видані короткострокові векселі, кредиторська заборгованість, розрахунки за операціями з внутрішньовідомчої передачі запасів, розрахунки за окремими програмами	Ф. №1 (р.1530 + р.1540 + р.1545 + 1555 + р.1560 + р.1565+ 1570+1575) Або Ф. №1-м
9	Д	Доходи	Ф. №2-дс р.2200

* Складено авторами.

Таблиця 2

Джерела фінансового забезпечення медичної установи*

№ п/п	Показник	Символ	Значення	Методика визначення
1	Наявність власних оборотних коштів	E_e	Різниця власного капіталу та необоротних активів	$E_e = BK - HA$
2	Наявність власних і позикових довгострокових джерел формування запасів і витрат	E_m	Сума власного капіталу та довгострокових зобов'язань	$E_m = BK + ДЗ$
3	Загальна величина основних джерел формування запасів і витрат	E_c	Сума власного капіталу, довгострокових зобов'язань та короткострокових позик	$E_c = E_m + КЗ$

* Складено на основі [16; 19].

У такому випадку характерним є порушення платоспроможності, однак є можливість відновлення рівноваги скороченням дебіторської заборгованості, прискорення оборотності запасів. Хоча такий стан прийнятний у випадку, якщо величина короткострокових кредитів та запозичених коштів не перевищує сумарної вартості сировини, матеріалів та вироблених послуг.

Кризовий фінансовий стан:

$$\begin{cases} \pm E_e < 0 \\ \pm E_m < 0 \cdot \bar{S} = (0,0,0). \\ \pm E_c < 0 \end{cases} \quad (7)$$

У цьому випадку грошові кошти, короткострокові цінні папери та дебіторська за-

боргованість не покривають кредиторської заборгованості та прострочених позик, що вказує на імовірність банкрутства.

Визначимо тип фінансової стійкості комунального некомерційного підприємства (КНП) закладу охорони здоров'я на основі розрахунків абсолютних показників на базі фінансової звітності, значення яких відображено в табл. 3.

Дані табл. 3 свідчать, що абсолютні суми КНП необоротних активів збільшилися на 258,7 тис. грн, що є позитивним, тому що зростає матеріально-технічне забезпечення, тобто придбаваються нові засоби для надання медичних послуг.

Таблиця 3

Абсолютні показники фінансової стійкості КНП 303, тис. грн*

№ з/п	Зміст показника	2020 р.	2021 р.	Відхилення
1	Необоротні активи	15016,8	15275,5	258,7
2	Нефінансові оборотні активи (матеріали і продукти харчування, малоцінні та швидкозношувані предмети, інші запаси)	956,5	1165,0	208,5
3	Дебіторська заборгованість, розрахунки за операціями з внутрішньовідомчої передачі запасів, каса	320,7	226,1	-94,6
4	Витрати	25428,0	25336,9	-91,1
5	Власний капітал	16148,3	16736,8	588,5
6	Довгострокові зобов'язання	-	-	-
7	Короткострокові позики	-	-	-
8	Поточна заборгованість	143,9	127,8	-16,1
9	Доходи	25428,9	25212,6	-216,3

* Складено на основі інформаційних даних КНП 303.

Збільшилася сума запасів на 208,5 тис. грн, що є позитивним, тому що також характеризують матеріальну забезпеченість ЗОЗ. Однак керування запасами вимагає особливого підходу – їх кількість має бути оптимальна, оскільки з позиції фінансового аналізу – це є середньо ліквідний актив, на утримання якого необхідні кошти. Крім того, збільшення запасів призводить до уповільнення оборотності обігових коштів.

Дебіторська заборгованість за товари, послуги зменшилася на 94,9 тис грн, що є позитивним, оскільки для підприємства кошти, які вибувають з обігу у вигляді дебіторської заборгованості, зменшують робочий капітал і можливість вкласти їх у розвиток свого підприємства. Позитивним також є зменшення поточної заборгованості на 16,1 тис. грн. Зменшення витрат на 91,1 тис. грн можна розцінити з двох позицій: 1 – зменшення витрат є позитивним явищем, тому що зростає прибуток; 2 – зменшення витрат може вплинути на якість надання послуг, що є надзвичайно важливим для надання медичних послуг, і, що відповідно, може зменшити попит на послуги і зниження конкурентоспроможності установи на ринку медичних послуг.

Позитивним є: зростання власного капіталу на 588,5 тис. грн, що покращує фінансовий стан підприємства та утверджує його позиції на ринку; відсутність довгострокових і короткострокових позик, що є ознакою незалежності підприємства від зовнішніх кредиторів.

Попри те, що спостерігається позитивна динаміка показників, однозначного висновку про тип ФС КНП ЗОЗ зробити неможливо. Відтак, використовуючи дані табл. 2 та розрахунку типу ФС ЗОЗ за допомогою трикомпонентного показника \bar{S} (формула 2), рекомендовано визначити оптимальну ступінь охоплення джерел фінансового забезпечення ЗОЗ (табл. 4).

Спостерігаємо збільшення власних оборотних коштів КНП ЗОЗ на 329,8 тис. грн. За досліджуваний період фінансова стійкість була абсолютною, що є позитивною характеристикою.

Однак аналіз рівня ФС за допомогою оцінки структури джерел фінансування чи на основі порівняльного аналізу абсолютних показників статей активу й пасиву може дати спотворені результати. Так, в кризовий період в пасиві балансу, як правило, відсутні позикові кошти з причини зниження кредитоспроможності. При цьому фінансові коефіцієнти показують доволі високий рівень фінансової стійкості, що суперечить стану підприємства де-факто.

Проте, для врахування низки інших чинників і більш детального аналізу, необхідно використати інші методи дослідження. А саме – розрахунок відносних показників.

Відносні (часткові) показники (коефіцієнти) оцінки фінансової стійкості дають змогу «виявити рівень фінансового ризику, пов'язаного зі структурою джерел формування капіталу ЗОЗ, а відповідно, і ступінь

Таблиця 4

Оптимальні ступені охоплення джерел фінансового забезпечення КНП ЗОЗ, тис. грн*

Показники	2020 р.	2021 р.	Відхилення
Ев – наявність власних оборотних коштів	1131,5	1461,3	329,8
Ет – наявність власних і позикових довгострокових джерел формування запасів і витрат	1131,5	1461,3	329,8
Ес – загальна величина основних джерел формування запасів і витрат	1131,5	1461,3	329,8
Тип фінансової стійкості	абсолютна	абсолютна	

* Складено на основі інформаційних даних КНП ЗОЗ.

їхньої ФС в процесі передбачуваного розвитку” [18].

Отож, після аналізу абсолютних показників фінансової стійкості розраховуємо відносні показники – коефіцієнти, завдяки яким можна побачити співвідношення коштів підприємства за різними джерелами, структуру капіталу. В табл. 5 ми систематизували відносні показники фінансової стійкості, методику розрахунку яких застосуємо для досліджуваного ЗОЗ (табл. 6).

Оскільки значення майже всіх показників відповідають нормативним або близькі до них, то можна стверджувати про абсо-

лютний стан ФС та покращення фінансового стану. Попри хороші значення показників, закладу доцільно стежити за кредиторською та дебіторською заборгованістю, не допускати їх невивірених розмірів (що збільшить розмір власного капіталу), раціонально використовувати бюджетні та залучені самостійно кошти.

Однак методика абсолютних і відносних показників є недостатньою для оцінки фінансової стійкості ЗОЗ тому, що вони не дають достовірного та однозначного значення досліджуваній категорії. Тому доцільно кількісну оцінку на основі даних

Таблиця 5

Відносні показники фінансової стійкості*

№ п/п	Найменування показника	Методика розрахунку	Зміст показника	Нормативне значення
1	2	3	5	6
1.	Коефіцієнт маневреності власного капіталу	(Власний капітал + довгострокові кредити + довгострокові позики – необоротні активи) / (власний капітал + довгострокові кредити + довгострокові позики)	Показує, яка частина власного капіталу перебуває в обігу, тобто дає змогу вільно маневрувати цими засобами.	Зростання.0,2-0,5. (для НЗ показник невисокий унаслідок роду діяльності)
2.	Коефіцієнт автономії (фінансової незалежності)	Власний капітал / валюта балансу)	Показує, якою мірою обсяг використуваних НЗ активів сформований за рахунок власного капіталу і на скільки він незалежний від зовнішніх джерел фінансового забезпечення.	>0,5, зростання
3.	Коефіцієнт покриття запасів	Робочий капітал/запаси	Показує, наскільки запаси забезпечені (покриті) робочим капіталом.	>0,6—0,8.
4.	Коефіцієнт фінансової стабільності (фінансування)	Власний капітал / позикові кошти (коротко- та довгострокові)	Показує, скільки одиниць власних коштів припадає на кожну одиницю залучених.	зростання
5.	Коефіцієнт фінансового забезпечення (фінансового ризику)	Позиковий капітал / власний капітал	Характеризує обсяг залучених позичених коштів на одиницю власного капіталу, тобто ступінь залежності від зовнішніх джерел фінансового забезпечення.	<1, зменшення
6.	Коефіцієнт співвідношення кредиторської та дебіторської заборгованості	Кредиторська заборгованість/ дебіторська заборгованість	Характеризує співвідношення кредиторської та дебіторської заборгованостей	Наближене до 1
7.	Коефіцієнт співвідношення касових і фактичних видатків	Сума касових видатків /сума фактичних видатків	Характеризує співвідношення між касовими та фактичними видатками	Наближене до 1

* Складено на основі [19].

Відносні показники фінансової стійкості КНП ЗОЗ*

№ з/п	Показники	Нормативне значення	Роки	
			2020	2021
1	Коефіцієнт маневреності власного капіталу	Зростання 0,2-0,5	0,18	0,17
2	Коефіцієнт автономії (фінансової незалежності)	>0,5, зростання	1	1
3	Коефіцієнт фінансового забезпечення (фінансового ризику)	<1, зменшення	0,004	–
4	Коефіцієнт покриття запасів	>0,6—0,8.	1	1,003
5	Коефіцієнт співвідношення кредиторської та дебіторської заборгованості	Наближене до 1	1,42	1,03
6	Коефіцієнт фінансової стабільності (коефіцієнт фінансування)	Зростання	27,38	27,38
7	Коефіцієнт співвідношення касових і фактичних видатків	Наближене до 1	0,98	0,99

* Складено на основі інформаційних даних КНП ЗОЗ.

фінансової звітності підсилувати якісними показниками з використанням рейтингової оцінки КНП ЗОЗ.

Вищеописані методики визначення фінансової стійкості, які адаптовані до ЗОЗ, дають можливість кількісно оцінити фінансово-господарську діяльність.

Висновки. Отже, фінансова стійкість комунальних некомерційних установ – це такий стан фінансових ресурсів суб'єкта господарювання, раціональне управління якими забезпечує рівновагу активів і пасивів у мінливому зовнішньому і внутрішньому середовищі, платоспроможність та інвестиційну привабливість в межах допустимого рівня ризику. Оскільки рівень фінансової стійкості залежить від ефективності використання фінансових ресурсів ЗОЗ, то важливим завданням керівників медичних закладів є раціональне й ефективне управління, функціональною складовою якого є аналіз фінансової стійкості установи.

Метою аналізу фінансово-господарської діяльності ЗОЗ є визначення їхнього фінансового стану і результатів діяльності за звітний період та прогнозування рівня фінансової стійкості в майбутньому. Аналіз фінансової стійкості закладів охорони здоров'я на певну дату дає змогу оцінити їхню готовність до погашення своїх боргів, фінансову незалежність, тенденції зміни

рівня цієї незалежності, відповідність стану активів і пасивів основним завданням їх господарської діяльності, встановити, наскільки раціонально керівники закладів управляли державними та самостійно залученими коштами; діагностувати наявні та потенційні джерела фінансування, обґрунтувати залучення нових джерел та самостійно залучених коштів шляхом фандрайзingu.

Для досягнення мети й завдань аналізу є необхідним використання методів та моделей фінансового аналізу в управлінській діяльності ЗОЗ.

Алгоритм визначення фінансової стійкості охоплює використання балансової моделі фінансової рівноваги, трикомпонентного показника, визначення оптимальних ступенів охоплення джерел фінансового забезпечення ЗОЗ та розрахунок абсолютних й відносних показників. Акцентовано увагу на необхідності обрання коефіцієнтів, які найкраще характеризують окремі особливості діяльності конкретного ЗОЗ.

Доцільно зазначити, що на фінансову стійкість, окрім кількісно розрахованих показників фінансової діяльності ЗОЗ, значний вплив мають якісні характеристики, такі як: професіоналізм медичного персоналу, якісне надання послуг з лікування, використання прогресивних методів і апаратів у наданні послуг, імідж на ринку медичних

послуг, задоволеність пацієнтів отриманим лікуванням, реабілітацією і якістю життя, співпраця між лікувальними закладами державної та приватної форми власності, з використанням форм і методів державно-приватного партнерства, впровадження інноваційних способів залучення різних джерел фінансових ресурсів.

Питання чинникового впливу на фінансову стійкість та застосування нових методів управління ЗОЗ в умовах сталого розвитку стануть предметом подальших розвідок.

Список використаних джерел

1. Розпорядження КМУ “Про схвалення Концепції реформи фінансування системи охорони здоров’я” від 30.11.2016 р. № 1013-р. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/>

2. Суть концепції сталого розвитку України. URL : <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/nacionalna-bezpeka/proekti-koncepcii-stalogo-rozvitku-ukraini-mozhlivist-ikh>.

3. Проект закону України “Про Стратегію сталого розвитку України до 2030 року”. URL : <https://ips.ligazakon.net/document/JH6YF00A?an=332>.

4. Вальд В. Сталий розвиток: що це, чому це важливо та до чого тут Україна. 2021. URL : <https://ucap.io/stalyj-rozvytok-shho-cze-chomu-cze-vazhlyvo-ta-do-chogo-tut-ukrayina>.

5. Цілі сталого розвитку та Україна. Національна доповідь 2017 рік. URL : <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/cili-stalogo-rozvitku-ta-ukrayina>.

6. Горин В.П. Формування фінансових ресурсів охорони здоров’я в контексті виконання критеріїв економічної безпеки. Наукові записки. Економіка. 2015. № 23. С. 216–221.

7. Загорський В.С., Лободіна З.М., Лопушняк Г. С. Управління фінансовими ресурсами закладів охорони здоров’я : монографія. Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2010. 276 с.

8. Прус Н., Савченко Н. Підходи до управління фінансовими ресурсами в контексті рефор-

мування системи охорони здоров’я України. Економіка та держава. 2018. № 10. С. 27–32. URL : http://www.economy.in.ua/pdf/10_2018/7.pdf.

9. Коваль С., Русін В. Фінансові аспекти інноваційного розвитку закладів охорони здоров’я територіальних громад. Світ фінансів. 2022. Випуск 2(71). С. 108–116. URL : <http://sf.wunu.edu.ua/index.php/sf/article/view/1517/1525>.

10. Формування фінансового механізму сталого розвитку України : монографія / за ред. д-ра екон. наук, проф. О. П. Кириленко та д-ра екон. наук, доц. О. І. Тулай. Тернопіль : THEU, 2017. 414 с. URL : <http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream>.

11. Тулай О. Економічне обґрунтування необхідності реорганізації бюджетних установ охорони здоров’я України в контексті Європейської інтеграції. Економічний і соціальний розвиток України в XXI столітті: національна ідентичність та тенденції глобалізації : IV Міжнар. наук.практ. конф. молодих вчених. Тернопіль : Економічна думка, 2007. С. 291–293.

12. Ареф’єва О. В., Пілецька С. Т., Кравчук Н. М. Адаптивне управління фінансовою стійкістю підприємства при забезпеченні його економічної безпеки. Проблеми системного підходу в економіці. 2020. Випуск 1 (1). С. 80–89. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/PSPE_print_2020_1%281%29_14.

13. Дойсан-Коровьонкова Н.В. Сталий розвиток підприємства як процес та економічне явище: теоретичні аспекти. Вісник соціально-економічних досліджень. 2014. Вип. 2(53). С. 4–55. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vsed_2014_2_10.

14. Мельник Л. М. Теоретико-методологічні засади сталого розвитку машинобудівних підприємств на основі управління бізнес-процесами : автореф. дис. ... д-ра екон. наук. Тернопіль : ТНТУ, 2018. URL : <http://elartu.tntu.edu.ua/handle/lib/21416>.

15. Жукевич С. М., Рожелюк В. М. Фінансова стійкість підприємства в контексті сталого розвитку України. Світ фінансів. 2018. Вип. 4 (57).

C. 75–85. URL : <http://sf.wunu.edu.ua/index.php/sf/article/view/1071>.

16. Черненко К. П., Семененко Г. М., Луко-
нін О. В. Оцінка фінансового стану медичного
закладу в умовах реформи фінансування сис-
теми охорони здоров'я. Ефективна економіка.
2020. № 12. URL : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8449> DOI: 10.32702/2307-2105-2020.12.105.

17. Методичні рекомендації з питань
перетворення закладів охорони здоров'я з
бюджетних установ у комунальні некомер-
ційні підприємства. URL : https://moz.gov.ua/uploads/0/3562-moz_metod_recomendations.

18. Eshov M. Impact of financial sustainability
on enterprise value expansion. Архів науко-
вих досліджень. 2020. Вип. 1 (4). URL : <https://tsue.scienceweb.uz/index.php/archive/article/view/3903>.

19. Лучко М. Р., Жукевич С. М., Фаріон А. І.
Фінансовий аналіз : навч. посіб. Тернопіль :
ТНЕУ, 2016. 450 с.

20. Karlibaeva R. Structure of the capital and
financial stability of the enterprises in condition
of modernization of economics. Архив научных
исследований. 2020. Вып. 35(1). URL : <https://tsue.scienceweb.uz/index.php/archive/article/view/3510>.

References

1. Pro skhvalennia Kontseptsii reformy finan-
suvannia systemy okhorony zdorovia. Rozpori-
adzhennia KMU vid 30.11.2016 r. [On the approval
of the Concept of reform of the financing of the
health care system. Decree of the CMU]. (2016,
November, 30). Available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/>.

2. Sut kontseptsii staloho rozvytku Ukrainy [The
essence of the concept of sustainable development
of Ukraine]. Available at: <http://ua.textreferat.com/referat-21544-1.html>.

3. Pro Stratehiu staloho rozvytku Ukrainy do
2030 roku. Proiekt Zakonu Ukrainy [On the Strat-
egy for Sustainable Development of Ukraine until

2030. Draft Law of Ukraine]. Available at: <https://ips.ligazakon.net/document/JH6YF00A?an=332>.

4. Vald, V. (2021). Stalyi rozvytok: shcho
tse, chomu tse vazhlyvo ta do choho tut Ukraina
[Sustainable development: what it is, why it is im-
portant and what Ukraine is doing here]. Available
at: <https://ucap.io/stalyj-rozvytok-shho-cze-chomu-cze-vazhlyvo-ta-do-chogo-tut-ukrayina>.

5. Tsili staloho rozvytku ta Ukraina [Goals of
sustainable development and Ukraine]. (2017).
Natsionalna dopovid – National report. Available
at: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/cili-stalogo-rozvitku-ta-ukrayina>.

6. Horyn, V.P. (2015). Formuvannia fi-
nansovykh resursiv okho- rony zdorovia v konteksti
vykonannia kryteriiv ekono- michnoi bezpeky [The
formation of financial resources for health care in
the context of fulfilling the criteria of economic se-
curity]. Naukovi zapysky. Ekonomika – Proceed-
ings. Economy, 23, 216–221 [In Ukrainian].

7. Zahorskyi, V. S., Lobodina, Z. M. & Lopush-
niak, H. S. (2010). Upravlinnia finansovymy resurs-
amy zakladiv okhorony zdorovia [Management of
financial resources of healthcare institutions]. Lviv:
LRIDU NADU [in Ukrainian].

8. Prus, N., Savchenko, N. (2018). Pidkhody
do upravlinnia finansovymy resursamy v konteksti
reformuvannia systemy okhorony zdorovia Ukrainy
[Approaches to the management of financial re-
sources in the context of reforming the health care
system of Ukraine]. Ekonomika ta derzhava - Econ-
omy and State, 10, 27–32. Available at: http://www.economy.in.ua/pdf/10_2018/7.pdf.

9. Koval, S., Rusin, V. (2022). Finansovi as-
pekty innovatsiinoho rozvytku zakladiv okhorony
zdorovia terytorialnykh hromad [Financial aspects
of innovative development of health care facilities of
territorial communities]. Svit finansiv – World of Fi-
nance, 2(71), 108–116. Available at: <http://sf.wunu.edu.ua/index.php/sf/article/view/1517/1525>.

10. Kyrylenko, O. P., Tulai, O. I. (Ed.). (2017).
Formuvannia finansovoho mekhanizmu staloho ro-
zvytku Ukrainy [Formation of the financial mecha-
nism of sustainable development of Ukraine]. Ter-

nopil: TNEU. Available at: <http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream>.

11. Tulai, O. (2007). *Ekonomichne obgruntuвання neobkhidnosti reorhanizatsii biudzhetykh ustanov okhorony zdorovia Ukrainy v konteksti Yevropeiskoi intehtatsii [Economic justification of the need to reorganize public healthcare institutions of Ukraine in the context of European integration]. Ekonomichnyi i sotsialnyi rozvytok Ukrainy v KhKhI stolitti: natsionalna identychnist ta tendentsii hlobalizatsii: IV Mizhnar. nauk.prakt. konf. molodykh vchenykh – Economic and social development of Ukraine in the 21st century: national identity and globalization trends: IV International science and practice conf. young scientist, 291–293 [In Ukrainian].*

12. Arefieva, O. V., Piletska, S. T., Kravchuk, N. M. (2020). *Adaptyvne upravlinnia finansovoiu stiikistiu pidpriemstva pry zabezpechenni yoho ekonomichnoi bezpeky [Adaptive management of the financial stability of the enterprise while ensuring its economic security]. Problemy systemnoho pidkhodu v ekonomitsi – Problems of the Systemic Approach in the Economy, 1(1), 80–89. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/PSPE_print_2020_1%281%29_14.*

13. Doisan-Korovonkova, N. V. (2014). *Stalyi rozvytok pidpriemstva yak protses ta ekonomichne yavlyshche: teoretychni aspekty [Sustainable development of the enterprise as a process and economic phenomenon: theoretical aspects]. Visnyk sotsialno-ekonomichnykh doslidzhen – Bulletin of Socio-economic Research, 2(53). Available at: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/3469/1>.*

14. Melnyk, L. M. (2018). *Teoretyko-metodolohichni zasady staloho rozvytku mashynobudivnykh pidpriemstv na osnovi upravlinnia biznesprotsesamy [Theoretical and methodological principles of sustainable development of machine-building enterprises based on business process management]. (Thesis). Available at: <http://elartu.tntu.edu.ua/handle/lib/21416>.*

15. Zhukevych, S. M., Rozheliuk, V. M. (2018). *Finansova stiikist pidpriemstva v konteksti staloho rozvytku Ukrainy [Financial stability of the enterprise in the context of sustainable development of Ukraine]. Svit finansiv – World of Finance, 4(57), 75–85. Available at: <http://sf.wunu.edu.ua/index.php/sf/article/view/1071>.*

16. Chernenok, K. P., Semenenko, H. M., Lukonin O. V. (2020). *Otsinka finansovoho stanu medychnoho zakladu v umovakh reformy finansuvannya systemy okhorony zdorovia [Assessment of the financial condition of a medical institution in the context of the healthcare financing reform]. Efektyvna ekonomika – Efficient Economy, 12. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8449> DOI: [10.32702/2307-2105-2020.12.105](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.12.105).*

17. *Metodychni rekomendatsii z pytan peretvorennia zakladiv okhorony zdorovia z biudzhetykh ustanov u komunalni nekomertsiiini pidpriemstva [Methodological recommendations on the transformation of health care institutions from budget institutions into communal non-commercial enterprises]. Available at: https://moz.gov.ua/uploads/0/3562-moz_metod_recomendations.*

18. Eshov, M. (2020). *Impact of financial sustainability on enterprise value expansion. Arkhiv naukovykh doslidzhen – Archive of scientific research, 1 (4). Available at: <https://tsue.scienceweb.uz/index.php/archive/article/view/3903>.*

19. Luchko, M. R., Zhukevych, S. M., Fariion, A. I. (2016). *Finansovyi analiz [Financial analysis]. Ternopil: TNEU [in Ukrainian].*

20. Karlibaeva, R. (2020). *Structure of the capital and financial stability of the enterprises in condition of modernization of economics. Arkhiv naukovykh doslidzhen – Archive of scientific research, 35(1). Available at: <https://tsue.scienceweb.uz/index.php/archive/article/view/3510>.*

Стаття надійшла до редакції 15.07.2022.